

GMINA KUŚLIN

STRATEGIA ROZWOJU

2003 - 2015

**UCHWAŁA NR IX/50/2003
RADY GMINY W KUŚLINIE Z DNIA 30 CZERWCA 2003 ROKU.**

w sprawie: przyjęcia Strategii Rozwoju Gminy Kuślin.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 6 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U Nr 13, poz. 74 z późn. zm.)

**RADA GMINY W KUŚLINIE
UCHWAŁA CO NASTĘPUJE:**

§ 1

Przyjmuje się program pod nazwą Strategia Rozwoju Gminy Kuślin.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Kuślin.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

SPIS TREŚCI

UCHWAŁY RADY GMINY	2
SPIS TREŚCI	3
WSTĘP.....	5
Wizja i cele.....	5
Tworzenie atmosfery współdziałania	5
Informowanie	5
Długookresowość.....	6
Monitoring i kontrola	6
Plany i programy.....	6
Ocena.....	6
DIAGNOZA STANU GMINY.....	7
1. ZARYS HISTORII GMINY.....	7
2. ORGANY SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO	7
3. ROZWÓJ SPOŁECZNY.....	7
3.1. Syntetyczna charakterystyka gminy.....	7
3.2. Demografia.....	8
3.3 Oświata.....	9
3.4. Uwarunkowania lokalizacyjne.....	1010
3.5. Ochrona zdrowia.....	11
3.6. Bezpieczeństwo publiczne.....	11
3.7. Infrastruktura techniczna.....	11
3.8. Transport zbiorowy.....	1313
3.9. Kultura, sport, rekreacja.....	13
ROZWÓJ GOSPODARCZY.....	17
UWARUNKOWANIA ROZWOJU.....	19
1. MOCNE STRONY.....	19
2. SŁABE STRONY.....	20
3. SZANSE.....	20
4. ZAGROŻENIA.....	21
CELE STRATEGICZNE ROZWOJU.....	23
PROGRAMY ROZWOJU.....	25
A – programy inwestycyjne	25
B – programy gospodarcze.....	25
C – programy społeczne.....	25
1. PROGRAMY INWESTYCYJNE.....	25
2. PROGRAMY GOSPODARCZE.....	27
Rolnictwo	27
Przemysł.....	28
Handel	30
Turystyka.....	30
3. PROGRAMY SPOŁECZNE.....	35

PLANOWANIE BUDŻETOWE.....	39
PROMOCJA.....	40
MONITOROWANIE I AKTUALIZACJA STRATEGII ROZWOJU.....	41

Wstęp.

Po przeprowadzeniu reformy samorządowej w Polsce znaczenie władz szczebla lokalnego bardzo wzrosło. Gminy odpowiadają teraz za tak wiele spraw, że wręcz niemożliwe jest zajmowanie się każdą z osobna, bez przemyślanego, całościowego planu, który umożliwi koordynację poczynań, zapobiega bałaganowi i chroni przed marnotrawstwem środków. Chaotyczne działania muszą zwrócić się też przeciwko władzom lokalnym powodując niezadowolenie mieszkańców, a w konsekwencji brak poparcia w kolejnych wyborach samorządowych. Władze gminy powinny być zatem świadome wpływu działania jaki wywierają na warunki życia mieszkańców, oraz tego, że muszą działać nie tylko dla dobra ludności, ale prowadzić działania razem z mieszkańcami. Powinny zadawać sobie sprawę z wpływu zachodzących przemian na firmy i organizacje lokalne oraz wspólnie z nimi zwiększać możliwości osiągnięcia trwałego wzrostu gospodarczego. Aby uzyskać maksymalne, możliwe do osiągnięcia efekty, razem powinny też tworzyć **lokalną strategię**.

Wizja i cele.

Lokalna gospodarka jest ważnym czynnikiem wieloletniego rozwoju Gminy. Dlatego trzeba mieć wizję przyszłego stanu gminy, do którego będzie się dążyć i który umożliwi realizację interesów i potrzeb mieszkańców, działających w gminie przedsiębiorstw i gospodarstw oraz zatrudnionych w nich osób. Dlatego strategia musi zdefiniować to, co w kategoriach ekonomicznych, jest pożądane i co należałoby osiągnąć na danym terytorium w określonym czasie. **Wizja** musi również przyciągnąć do współpracy i wywoływać poparcie miejscowej społeczności. Lokalna strategia jest najlepszym sposobem wyrażenia perspektywicznych celów rozwoju.

Tworzenie atmosfery współdziałania.

Strategia ma pomóc zjednoczyć dla realizacji określonych celów, podmioty i organizacje sektora publicznego i prywatnego. Jeśli chce się racjonalnie wykorzystać zasoby gospodarcze należy dysponować instrumentami i strukturami organizacyjnymi ułatwiającymi taką współpracę. Umożliwi ona władzom lokalnym realizację strategii oraz inicjowanie działań na rzecz rozwoju podejmowanych także poza strukturami administracji samorządowej (a nie tylko reagowanie na kolejne sytuacje zaskakujące władzę).

Informowanie.

W procesie tworzenia strategii władze lokalne nie tylko mają tworzyć atmosferę współpracy i inspirować zaangażowanie lokalnej społeczności w działania na rzecz rozwoju gospodarczego, ale również informować całą lokalną społeczność o swoich planach, ułatwiając w ten sposób uczestnictwo mieszkańców w realizacji tych planów. Informowanie społeczności o przyjętej strategii oraz zachęcanie do współpracy w jej tworzeniu i realizacji powinno spowodować, że strategia staje się powszechnie odbierana jako własna, co jest niezbędnym warunkiem odniesienia sukcesu w postaci rzeczywiście osiągniętego wzrostu gospodarczego uzyskanego w wyniku jej realizacji.

Długookresowość.

Strategia ułatwia uporządkowanie działań średnio i krótkookresowych zgodnie z przyjętymi celami oraz ułatwia proces podejmowania decyzji. Lokalny rozwój gospodarczy wymaga działań spójnych i konsekwentnych przez wiele lat. Strategia stanowi fundament owej spójności i konsekwencji. **Strategia nie jest dokumentem skończonym obowiązującym jedną kadencję.** Strategia ma żyć, kolejne sytuacje i czas mogą modyfikować wcześniej przyjęte założenia. Niezmienne są jednak cele i założenia. Kolejne kadencje powinny „dopisać” kolejne rozdziały, tak aby na przygotowanym obecnie fundamencie strategii, powstała trwała wspólna budowa rozwoju gminy.

Istotne jest przy tym aby bieżące posunięcia podyktowane względami doraźnej polityki, czego nie da się uniknąć w demokratycznym społeczeństwie, były uzależniane od celów strategicznych i rozpatrywane w kontekście długookresowej strategii lokalnej.

Monitoring i kontrola.

Opracowanie strategii daje władzom gminy instrument obserwacji i kontroli procesów gospodarczych oraz możliwość świadomego oddziaływania na to, co się dzieje na terenie gminy. Ona też umożliwi stały przegląd mocnych i słabych stron gminy, z uwzględnieniem zmieniających się okoliczności i potrzeb.

Plany i programy.

Nakreślone w strategii wybrane rozwiązania mają stać się podstawą tworzenia konkretnych programów działania. Mogą one być długo lub krótkookresowe i powinny dokładnie określać cele operacyjne programu (grunty, budynki, zakłady, pracownicy) oraz spodziewane nakłady i wyniki. Strategia będzie miała walory praktyczne jeśli uzupełniona zostanie o serię programów służących do realizacji jej części składowych. Ponieważ wszystkich tych części nie da się zrealizować w jednym czasie, potrzebne będzie określenie priorytetów realizacyjnych (ustalenie kolejności etapów realizacji i sposobu podziału środków).

Ocena.

Kontrola wiąże się z regularnym zdobywaniem informacji o tym, czy przyjęte programy zostały wdrożone, wydatki budżetowe poczynione i działania rozpoczęte. Ocenianie ma charakter kompleksowy i polega na sprawdzeniu, czy wyniki realizacji konkretnych programów zgadzają się z ogólnymi celami strategicznymi gminy. Wynika stąd, iż stopień polepszania gospodarki (zmniejszenie bezrobocia, wzrost średnich dochodów ludności, inwestycje, rozwój nowych firm, rozbudowa infrastruktury, rozwój usług dla społeczności lokalnej, atrakcyjniejszy wizerunek gminy) musi być przedmiotem osobnych ocen dokonywanych po jakimś czasie (nieraz po kilku latach) od wprowadzenia w życie rozwiązań zawartych w strategii. Ocena realizacji strategii rozwoju gospodarczego powinna także polegać na sprawdzeniu, czy działania i wydatki ponoszone przez gminę są efektywne finansowo i czy przynoszą gminie dostateczne korzyści. Ocena musi dotyczyć konkretnych wyników rozwoju gospodarczego (w postaci inwestycji, miejsc pracy, itp.) jak i działań (procesów, programów) za pomocą których strategia była realizowana.

Diagnoza stanu gminy.

1. Zarys historii gminy.

2. Organy samorządu terytorialnego

Wszyscy mieszkańcy Gminy tworzą lokalną wspólnotę samorządową, czyli wyposażoną w osobowość prawną samorządową jednostkę organizacyjną – GMINĘ. Organami Gminy są Rada Gminy i Wójt Gminy. Rada Gminy jest organem uchwałodawczym i kontrolnym, w której skład wchodzi 15 radnych. Organem wykonawczym jest Wójt Gminy, który realizuje swoje zadania przy pomocy Urzędu Gminy oraz gminnych jednostek organizacyjnych, którymi są:

Gminny Ośrodek Oświaty,

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,

Gminna Jednostka Komunalna

Gminny Ośrodek Kultury

Gminna Biblioteka Publiczna

3. Rozwój Społeczny.

3.1. SYNTETYCZNA CHARAKTERYSTYKA GMINY.

Gmina obejmuje obszar 106,31 km², w tym:

20,08 km ²	- lasy
78,26 km ²	- użytki rolne
7,97 km ²	- pozostałe

Przekrój statystyczny gminy Kuślin wg danych Urzędu Gminy przedstawia poniższa tabela (wg stanu na koniec 2000 r.):

Powierzchnia gminy ogółem	106,31 km ²
Stan ludności	5666
w tym mężczyźni	2818
Ludność w wieku przedprodukcyjnym	1675
Ludność w wieku produkcyjnym	3259
Ludność w wieku poprodukcyjnym	732
Drogi lokalne w gminie	81 km
Liczba gospodarstw domowych	1320
w tym gospodarstwa rolne do 1 ha	
Dochód budżetu gminy ogółem 1999 rok	5 791 011 zł

Dochód budżetu gminy ogółem 2000 rok	6 380 514 zł
Dochód budżetu gminy ogółem 2001 rok	6 610 114 zł
Dochód budżetu gminy ogółem 2002 rok	7.884.162 zł
Dochód na jednego mieszkańca	1188,9 zł

3.2. DEMOGRAFIA.

W 11 wsiach gminy zamieszkuje łącznie ok. 5485 osób w ok.1310 gospodarstwach domowych, stąd na jedno gospodarstwo statystycznie przypada 4,4 osoby. Wskaźnik ten wskazuje teoretycznie na przeważający model rodziny 2+2(3).

W układzie wiekowym jednak przedstawia się to inaczej:

dzieci i młodzież (do 18 lat)- (30,2%)

osoby dorosłe (zawodowo czynne) – (56,4%)

osoby pow.65 lat – (13,4%)

Na podstawie powyższego zestawienia widać inny model statystyczny – rodzina składająca się z rodziców i jednego dziecka oraz jednego dziadka na co drugie gospodarstwo. Prawdziwy obraz kształtuje się jednak inaczej – wobec jednak sporej ilości rodzin z ilością dzieci powyżej 2, istnieje spora grupa gospodarstw, gdzie dzieci brak. Ilość dzieci i młodzieży mimo teoretycznie korzystnego wskaźnika w stosunku do ilości ludzi starszych, jest mała z punktu widzenia perspektyw rozwoju demograficznego i stabilnego utrzymania liczby ludności.

Z drugiej strony można zauważyć korzystny układ wiekowy społeczeństwa, ponad 80% to ludzie pon.65 roku życia. Generalnie więc można stwierdzić iż społeczeństwo jest statystycznie młode o ilościowo korzystnym potencjale zawodowym, zdolnym generować dochody utrzymujące obecnie i w przyszłości ludzi starszych. (oczywiście pod warunkiem odpowiedniej ilości miejsc pracy).

Skomentować jednak należy ilość ludzi starszych. Tak mała liczba – odbiegająca od wskaźnika statystycznego w Polsce- wskazuje na zasadniczo krótką długość życia mieszkańców. Odnosi się to szczególnie do mężczyzn, których w tym przedziale wiekowym jest blisko 2,5-krotnie mniej od kobiet. Warto znaleźć przyczyny takiej sytuacji. Wobec braku oddziaływania czynników klimatycznych (raczej sprzyjające) powodów głównie należy szukać, w trybie życia i pracy. Należy w najbliższej dekadzie mimo wszystko dążyć do wyeliminowania głównych przyczyn szybszej śmiertelności (objęcie szerszego grona specjalistyczna opieka lekarską, uaktywnienie życia emerytów, likwidacja nadmiernego problemu alkoholowego, itp.).

Jak kształtować się będzie ilość ludności w następnych latach?

Okazuje się, że corocznie spada ilość urodzin. Wobec wcześniejszych ponad 120-150 rocznie, obecnie rodzi się ok.70 dzieci z ciągłą tendencją malejącą. Wskazuje to, przy zachowaniu wcześniej opisanego modelu rodziny, na dużą migrację młodego pokolenia poza teren gminy. Wielu młodych ludzi tworzy rodziny i osiada poza naszym

terenem – głównie w okolicznych miastach. Prowadzić to może w dalszej perspektywie do wyludniania terenów wiejskich, z drugiej do znacznego przyrostu ludzi starszych bez zdolności samodzielnego utrzymania się.

Głównej przyczyny takiej sytuacji należy upatrywać w spadku potrzebnych miejsc pracy bezpośrednio w gospodarstwach rolnych (co jest raczej korzystną tendencją), ale głównie brakiem nowych miejsc – atrakcyjnych dla coraz lepiej wykształconej młodzieży. Głównym zadaniem więc w krótkiej(5-8 letniej) perspektywie jest koncentracja na takim kształtowaniu środowiska pracy, aby zatrzymać migrację i odwrócić malejący wskaźnik urodzin. Dodatkowo należałoby poszukać możliwości przyciągnięcia na teren potencjalnych nowych mieszkańców.

3.3 OŚWIATA

Aktualny stan szkół podstawowych:

L.p.	Nazwa szkoły	Liczba uczniów	Pracownicy pedagogiczni	Pracownicy obsługi
1.	Zespół Szkoła – Przedszkole w Wąsowie	265	19	6
2.	Zespół Szkoła – Przedszkole w Michorzewie	198	16	4
3.	Szkoła Podstawowa w Śliwnie	49	8	3

Stan szkół gimnazjalnych:

L.p.	Nazwa placówki	Liczba uczniów	Pracownicy pedagogiczni	Pracownicy obsługi
1.	Gimnazjum Publiczne Michorzewo	155	15	3
2.	Gimnazjum Publiczne Wąsowo	175	14	3

Aktualny stan placówek przedszkolnych: kl. „0”

L.p.	Nazwa placówki	Liczba dzieci	Pracownicy pedagogiczni	Pracownicy obsługi
1.	Przedszkole Michorzewo	38	2	2
2.	Oddział Przedszkolny Michorzewko	17	2	2
3.	Oddział Przedszkolny Głuponie	21	2	1/2
4.	Przedszkole Wąsowo	43	3	2
5.	Oddział Przedszkolny Chraplewo	17	1	1/2
6.	Oddział Przedszkolny Śliwno	23	1	-
7.	Przedszkole Gminne Filia w Kuślinie	26	2	2
8.	Przedszkole Gminne Oddział w Trzciance	22	2	2

Problem oświaty w gminie i poszczególnych miejscowościach zawsze budził emocje wśród jej mieszkańców i trudno się temu dziwić. Niemalże w każdej wsi istniała, bądź

istnieje szkoła, z którą każdy mieszkaniec mniej lub bardziej czuje się związany. Często na plan dalszy „spychała” ona inne, również ważne i czasami uciążliwe problemy życia codziennego. Jej status stawał się często przedmiotem ambicji radnych i sołtysów danej wsi z oczywistych względów. W przeszłości szkoła była miejscem integracji społeczności lokalnej, organizowane były tam spotkania wiejskie, okolicznościowe imprezy, spotkania towarzyskie, itp. Teraz jednak „przegrywa” ze świetlicami wiejskimi, telewizją, komputerem, dyskoteką i innymi atrakcjami. Budynki szkolne stały się raczej miejscem nauki i pracy uczniów, nauczycieli oraz kontaktów rodziców z nauczycielami. Należy raczej stwierdzić, że funkcja kulturotwórcza szkoły w środowisku lokalnym w sposób naturalny zmniejszyła się i nie jest już tak duża jak 20 – 30 lat temu. Nawet biblioteka szkolna, kiedyś oblegana, świeci teraz często pustką i traci stopniowo czytelników, mimo coraz bardziej atrakcyjnych tytułów. Szkoła stała się raczej źródłem wiedzy i wychowania dla jej uczniów, ponieważ taka jest jej podstawowa funkcja. Od tego czasu zmieniły się również warunki demograficzne w całym kraju i w naszej gminie (ciągły spadek liczby urodzeń w ciągu ostatnich kilkunastu lat) zmienił się też sposób finansowania oświaty przez MEN. Coraz mniejsze ilości uczniów przypadające na oddział powodują mniejszą wydolność gminy w finansowaniu szkół i przedszkoli z jednej strony. Z drugiej strony wprowadzona w roku 1999 reforma systemu oświaty stawia szkołom oraz organom je prowadzącym, znacznie większe wymagania, aniżeli było to dotychczas. Niestety, nie sposób oderwać tego faktu od sposobu finansowania szkół i przedszkoli. Aby stworzyć warunki do realizacji założeń reformy, należałoby zwiększać (a nie zmniejszać jak to jest dotychczas) środki finansowe na funkcjonowanie szkół. Dotyczy to m.in. szkoleń nauczycieli, bieżącego utrzymania szkół, dostępu do nowoczesnych mediów, zaopatrzenia w środki dydaktyczne, budowy boisk przyszkolnych i zaplecza do kultury fizycznej, organizacji zajęć pozalekcyjnych, opieki zdrowotnej, zaplecza socjalnego (w tym dożywiania uczniów), tworzenia systemu stypendiów dla najuboższych i najzdolniejszych uczniów. Aktualnie ponad 90% wszystkich środków oświatowych przeznaczonych na szkoły pochłaniają płace nauczycieli. Choćby na tej podstawie widać jak duże jest niedoszacowanie budżetów poszczególnych szkół. Nie mniejsze trudności ma Gmina z utrzymaniem placówek przedszkolnych, których finansowanie należy w całości do zadań własnych gminy. Dlatego też w najbliższym czasie z uwagi na zwiększającą się ilość dzieci oraz zubożenie społeczeństwa można prognozować iż rodzice w większym stopniu będą korzystać z opieki przedszkolnej w wymiarze 5 godzin (całkowicie bezpłatnej)

3.4. UWARUNKOWANIA LOKALIZACYJNE

Lokalizacja oraz dostępność komunikacyjna gminy są jednymi z najważniejszych czynników determinujących możliwości jej rozwoju. Korzystne usytuowanie określonego terenu oraz dogodne połączenia komunikacyjne stanowią dla wielu rodzajów działalności gospodarczej bardzo ważny czynnik stanowiący o inwestycyjnych zaletach danego miejsca.

Kuślin, mimo różnych opinii, znajduje się w dogodnym położeniu lokalizacyjnym. Leży na bezpośrednim kierunku zachodnim od aglomeracji Poznań do granicy państwa. Położenie w stosunku do Poznania (40 km) określone jest jako „druga rama aglomeracji”, które docelowo podlega zachowaniom migracyjno-inwestycyjnym jak w

samej aglomeracji. Jej rozwój wymuszał będzie trwałe dzienne połączenia komunikacyjne, poprzez narastanie nowych inwestycji gospodarczych „idących” od Poznania, oraz coraz dalszego zamieszkiwania osób obsługujących zawodowo miasto.

Nie sposób nie wspomnieć o przebiegu przez gminę autostrady A2, oraz odległościach ok.15 km do dwóch węzłów autostradowych. Toczono są zabiegi o lokalizację dodatkowego zjazdu na terenie gminy. Taki układ w naturalny sposób uatrakcyjni zarówno inwestycyjne jak i turystyczne możliwości rozwoju gminy.

Również wewnętrzny układ drogowy jest dobrze rozwinięty (mimo średniej jakości dróg), tworząc połączenia między miejscowościami gminnymi oraz sąsiednimi gminami.

W przypadku uruchomienia opłat za przejazd autostradą należy się liczyć ze wzmożonym ruchem na trasie Wąsowo-Kuślin-Michorzewo, co wymuszać będzie określone działania.

Gmina Kuślin pozostaje pod silnym wpływem sąsiednich miast : Nowego Tomysła, Lwówka i Opalenicy, które jednocześnie stanowią ośrodki pracy dużej części społeczeństwa, a zatem kierunki codziennego przemieszczania się naszych mieszkańców.

3.5. OCHRONA ZDROWIA.

Ochrona zdrowia lokalnie zapewniona jest przez zespół Lekarza Rodzinnego w Przychodni Lekarza Rodzinnego „LIMAMED” ul. E. Sczanieckiej 6, 64-316 Kuślin tel. (0-xxxx-61) 447 30 08 oraz filii w Wąsowie. W Ośrodku Zdrowia w Kuślinie dodatkowo funkcjonują samodzielne gabinety : stomatologiczny i fizjoterapii. W wybrane dni tygodnia przyjmują lekarze specjaliści. Opieka szpitalna zapewniona jest przez Szpital Powiatowy w Nowym Tomysłu.

3.6. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE.

	Rok 2001
Ilość popełnionych przestępstw ogółem	48
Ilość wykrytych przestępstw	18
Ilość wypadków drogowych	6
W tym zabitych	2
Liczba narkomanów	(brak danych)
Liczba uzależnionych od alkoholu	11 rodzin

3.7. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Obszary zasobowe:

Woda – brak większych zbiorników wodnych (jezior), przez teren gminy przepływają trzy cieki podstawowe: Mogilnica, Mogilnica Zachodnia i Dopływ Mogilnicy.

Małe zbiorniki wodne na terenie gminy zajmują powierzchnię 7,00 ha

Zaopatrzenie w wodę:

- ♦ Długość sieci wodociągowej: 91 km
- ♦ Stan sieci:
- ♦ Liczba stacji uzdatniania wody: 4
- ♦ Ilość przyłączy prowadzących do budynków: 1223
- ♦ Stopień zwodociągowana: 99 %
- ♦ Ilość (szt.) ujęć wody: 4 – *eksploatowanych*

Na terenie gminy istnieją wodociągi grupowe:

Chraplewo, Kuślin, Śliwno-Wymysłowo, Wąsowo

Planowany jest docelowy układ pierścieniowego zasilania w wodę, obejmującego wszystkie miejscowości opartego na stacjach: Wąsowo, Chraplewo, Kuślin, Wymysłowo

Kanalizacja:

- ♦ Długość sieci kanalizacyjnej: 2,3 km
- ♦ Długość i ilość przyłączy prowadzących do budynków: 0,8 km – 39 przyłączy
- ♦ Ilość podłączonych gospodarstw domowych: 32

Oczyszczalnie ścieków:

Typ oczyszczalni: *mechaniczno-biologiczna* w Kuślinie

Maks. pojemność: 400 m³

Średnia moc przerobowa: 180 m³/dobę

Budowa systemu odbioru i oczyszczania ścieków stanowi najbliższe, największe i najpoważniejsze zadanie inwestycji komunalnych dla Gminy. Zostało ono opisane w dalszych rozdziałach.

Składowisko odpadów.

Na terenie gminy znajduje się jedno gminne składowisko o powierzchni 0,5 ha. Z uwagi na już ponad 10-letnią eksploatację znajduje się w ostatniej fazie wypełnienia. Przewiduje się max. możliwość użytkowania 3-4 lata. Z uwagi na tę perspektywę, oraz wprowadzone nowe Prawo Ochrony Środowiska wymagane są pilne działania inwestycyjne w zakresie tego obiektu, w przeciwnym wypadku należy liczyć się z pokontrolną koniecznością jego zamknięcia.

Od połowy 2002 roku prowadzona jest na terenie gminy selektywna zbiórka odpadów surowcowych, która obecnie obejmuje blisko 60% gospodarstw. Dzięki rozszerzeniu jej zasięgu, zmniejsza się ilość odpadów trafiających na składowisko.

Układ komunikacyjny

Długość dróg gminnych wynosi 81 km, w tym drogi utwardzane o długości 7,6 km.

Szkielet układu drogowego gminy stanowią drogi:

- ♦ drogi krajowe (km): *brak*
- ♦ drogi powiatowe (km): *59 km*
- ♦ drogi gminne (km): *6,5 km*

Pozostałe drogi gminne podzielono wg ważności i funkcji:

- ♦ drogi podstawowe: *38 km*
- ♦ drogi pomocnicze: *30,5 km*

Stan dróg gminnych w zasadzie nie spełnia wymaganych oczekiwań i przewidywany jest sukcesywny rozwój inwestycji w tym zakresie.

3.8. TRANSPORT ZBIOROWY

System lokalnego transportu zbiorowego w zasadzie nie funkcjonuje, pozostawiając mieszkańcom jedynie możliwość skorzystania z obsługi na trasach komunikacji zbiorowej PKS. Ten układ zapewnia dość dobre połączenia na kierunku Nowy Tomyśl, podczas gdy inne kierunki (w tym Poznań) są zdecydowanie niedostatecznie obsługiwane. Zmusza to mieszkańców (wobec braku alternatywy) do poruszania się własnymi pojazdami.

Komunikacja PKS – główne kierunki:

Nowy Tomyśl – Poznań, Nowy Tomyśl – Buk, Nowy Tomyśl – Duszniki, Opalenica – Lwówek, Nowy Tomyśl – Śliwno, Nowy Tomyśl – Michorzewo, Nowy Tomyśl – Wąsowo

Komunikacja PKP – brak**3.9. KULTURA, SPORT, REKREACJA**

Podstawowym obiektywnym warunkiem uczestnictwa w kulturze jest istnienie wytworów artystycznych i instytucji udostępniających je oraz świadczących różnego rodzaju usługi kulturalne.

Instytucje te, to grupy ludzi realizujące określone zadania, pozycje i normy.

Instytucją upowszechniającą jest Gminny Ośrodek Kultury w Kuślinie, który w swej działalności realizuje swoje podstawowe zadania statutowe, w zakresie wychowania, edukacji i upowszechniania kultury.

Cele i zadania Ośrodka Kultury

1. Rozpoznawanie, rozbudzanie i zaspakajanie potrzeb oraz zainteresowań kulturalnych.
2. Rozwój działalności kulturalno-oświatowej i wychowania przez sztukę.
3. Upowszechnianie dóbr kulturalnych.

4. Rozwijanie zainteresowań umysłowych i artystycznych.
5. Podnoszenie kultury życia codziennego oraz kultury pracy i wypoczynku.
6. Organizowanie spektakli teatralnych, zawodowych i amatorskich, festiwali, wystaw, imprez artystycznych, rozrywkowych.
7. Rozwijanie i wspieranie amatorskiego ruchu artystycznego.
8. Koordynacja działalności na terenie gminy w zakresie organizacji imprez kulturalnych.
9. Merytoryczna pomoc w organizowaniu różnych form życia kulturalnego w środowiskach lokalnych.

Dotychczasowa działalność

Działalność Ośrodka, oparta jest na wykorzystywaniu minimalnych środków finansowych, jakimi dysponuje. Ośrodek Kultury, to nie zakład przemysłowy, który przynosi natychmiastowe, widoczne zyski.

Kultura bowiem sama w sobie jest sferą nie dającą się zmierzyć czysto materialnie.

Prowadzona działalność, obejmuje imprezy:

- ♦ kulturalno-oświatowe
- ♦ kulturalno-rozrywkowe
- ♦ zajęcia stałe
- ♦ organizowanie wypoczynku dla dzieci i młodzieży podczas ferii zimowych i wakacji letnich
- ♦ oraz działalność usługowo-gospodarczą

Imprezy cykliczne

- SPOTKANIE NOWOROCZNE DLA SENIORÓW - program artystyczny przygotowany jest przez dzieci i młodzież Szkół Podstawowych i Gimnazjum naszej Gminy
- WALENTYNKI-impreza organizowana dla młodzieży gimnazjalnej, towarzyszą jej zabawy, konkursy i wiele niespodzianek związanych z tym świętem
- FESTIWAL PIOSENKI PRZEDSZKOLNEJ - uczestniczą w nim przedszkolaki z Gminy Kuślin. Festiwal ma na celu popularyzację piosenki przedszkolnej, kształcenie muzyczne, poprzez wspólną zabawę, prezentację umiejętności artystycznych przedszkolaków i promocję młodych wykonawców.
- DNI EMILII SZCZANIECKIEJ - impreza o charakterze festynowym, mająca na celu promowanie Gminy Kuślin. Bogaty program artystyczny w wykonaniu zespołów amatorskich, młodzieży szkół podstawowych i gimnazjalnych oraz zawodowych, przygotowany jest z myślą o uczestnikach wszystkich grup wiekowych. Imprezie towarzyszą konkursy plastyczne i czytelnicze, związane z życiem i działalnością Emilii Szczanieckiej oraz zawody sportowe, odbywające się na terenie Gminy.

- **PLAYBACK SHOW** - impreza adresowana jest dla młodzieży szkół podstawowych. Celem jej jest wspólna zabawa, samorealizacja dziecka, kształcenie wyobraźni muzycznej i plastycznej
- **POWITANIE LATA** - impreza plenerowa. Celem imprezy jest integracja lokalnej społeczności, czynny udział w programie artystycznym dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych, wykorzystanie elementów ludowych (obrzęd świętojański), dążenie do coraz większej doskonałości przygotowanej imprezy.
- **FESTIWAL PIOSENKI SZKOLNEJ** - uczestnicy dzieci klas I-III. Ma on na celu popularyzację piosenki turystycznej i szkolnej. Kształcenie muzyczne poprzez wspólną zabawę, promocja młodych wykonawców
- **POTYCZKI RODZINNE**- uczestnikami tego spotkania są przedszkola z naszej Gminy. Impreza ma na celu integrować dzieci i rodziców z całej Gminy. Zabawy, konkursy, wspólna zabawa. Miejsca imprezy sala sportowa w Trzciance oraz Gminny Ośrodek Kultury w Kuślinie.
- **GIMNAZJADA**- uczestnikami tej imprezy jest młodzież gimnazjalna. Celem imprezy jest integracja młodzieży, rozbudzanie aspiracji artystycznych i zapewnienie dobrej zabawy.
- **DOŻYNKI GMINNE** - program artystyczny przygotowany przez artystów naszej Gminy i częściowo zespoły zawodowe. Impreza o charakterze ludowym, przedstawienie obrzędu dożynkowego, występ zespołu Pieśni i Tańca Ludowego „Polanie”.
- **ZABAWA ANDRZEJKOWA**
- **ZABAWY KARNAWAŁOWE**
- **BAL SYLWESTROWY**
- **SPOTKANIA BIESIADNE** - imprezy taneczne, przeplatane wspólnym śpiewem
- **SPOTKANIA WIGILIJNE**- pokaz stołów świątecznych i przygotowanie potraw wigilijnych z uczestnikami wszystkich kół zainteresowań, wspólne śpiewanie kolęd
- Organizowanie przedstawień teatralnych, programów słowno-muzycznych dla młodzieży. Przedstawienia mają na celu ukazanie skutków i konsekwencji wynikających z używania alkoholu i narkotyków.
- Organizowanie przedstawień teatralnych dla dzieci przedszkolnych i szkolnych klas I-III.

IMPREZY OKOLICZNOŚCIOWE

Przygotowanie programu artystycznego z okazji:

1. DNIA BABCI I DZIADKA
2. DNIA KOBIET
3. DNIA OJCA
4. DNIA DZIECKA.

AMATORSKI RUCH ARTYSTYCZNY**- KÓŁKO TEATRALNE „ Szalone Małolaty”**

Uczestniczy w nim młodzież szkolna i gimnazjalna z terenu naszej Gminy. Celem kółka jest rozwijanie wyobraźni i wrażliwości twórczej dzieci, wspólna zabawa, integracja grupy oraz zapoznanie się z kulturą żywego słowa.

- SEKCJA PLASTYCZNA

Ma ona na celu rozwijanie wrażliwości plastycznych, estetyki oraz poczucia piękna dzieci i młodzieży, a także zapoznanie się z twórczością znanych artystów.

- ZAJĘCIA TANECZNE

Program kształtujący formy ruchowe i taneczne. Całość zajęć przeznaczona na naukę podstaw tanecznych, pojmowania teorii ruchu i zabawy.

- ZAJĘCIA GIMNASTYCZNO - RELAKSACYJNE

Uczestniczkami zajęć są panie od lat 15 do 50. Zajęcia te mają na celu poprawę samopoczucia, odprężenie się i odreagowanie od codziennych obowiązków oraz miłą zabawę.

Ośrodek Kultury organizuje wypoczynek dla dzieci i młodzieży, podczas ferii zimowych i wakacji letnich.

Gminna infrastruktura sportowa oparta jest na obiektach boiskowych w Wąsowie, Głuponiach, Michorzewie (należących do LZS) i Michorzewku oraz Dąbrowie oraz zespole małych boisk w Kuślinie. Dodatkowo funkcjonuje przy zespole szkół w Trzciance zespół sportowych boisk z salą gimnastyczną. Dodatkowo oba zespoły szkolne w Michorzewie i Wąsowie posiadają sale gimnastyczne.

Można stwierdzić, że zaplecze sportowe jest dobre, lecz poziom wyposażenia, spełnienie normatywów pozostawia jeszcze wiele do zrobienia.

Rozwój gospodarczy.

Przemiany gospodarcze ostatnich lat spowodowały zmiany w strukturze zatrudnienia na terenie gminy. Kryzys gospodarczy spowodował generalne zmniejszenie ilości miejsc pracy, choć najbardziej dotknęło to pracowników upadłych PGR-ów. Część osób znalazła zatrudnienie w nowych zakładach, ale w warunkach obecnej recesji również w nowych podmiotach gospodarczych nastąpiły redukcje zatrudnienia lub przejście na warunki okresowego zatrudniania pracowników.

Nadal dominującym sektorem gospodarki jest rolnictwo, z którego utrzymuje się większa część mieszkańców, choć statystyki pokazują coraz większą tendencję zmian na korzyść innych sektorów.

Struktura podmiotów gospodarczych (poza kilkoma) wskazuje na dominujący udział małych jedno-lub kilkusobowych zakładów najczęściej w formie zgłoszenia w Gminnej Ewidencji Gospodarczej. Najwięcej podmiotów zajmuje się działalnością handlową, choć te największe to zakłady produkcyjne zatrudniające ponad 50 osób.

Istotnym zauważeniem jest powstanie w ostatnim czasie nowych podmiotów zajmujących się działalnością w sferze turystyki.

Na terenie gminy w 2000 roku prowadziło działalność gospodarczą na podstawie wpisów do ewidencji działalności gospodarczej 188 podmiotów gospodarczych

Placówki handlowe i gastronomiczne	43
Produkcja wyrobów przemysłowych	2
Produkcja wyrobów spożywczych	3
Sadownictwo	1
Usługi transportowe	13
Zakłady produkcyjno-usługowe	66
Inne	61

Stan techniczny parku maszynowego, metod organizacji oraz stosowanych technologii jest zróżnicowany, ale zasadniczo brak nowoczesnego sprzętu stanowi istotną barierę rozwoju. Wyjątkiem są zakłady : SMAKOSZ - silnie rozbudowujące swój potencjał, ASKOR – inwestujące w nową linię technologiczną, oraz Zakład Łożysk w Trzciance.

Można wskazać największe podmioty funkcjonujące poza bezpośrednią produkcją rolną:

- ♦ Zakład Przetwórstwa Mięsnego „Smakosz” w Michorzewku – 130 zatrudnionych,
- ♦ Gminna Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska” w Kuślinie – 29 zatrudnionych,
- ♦ Laskowski M.S. – piekarstwo,cukiernictwo- w Kuślinie – 23 zatrudnionych,
- ♦ „Bratek” S.C. – restauracja i prod.spożywcza – w Kuślinie – 15 zatrudnionych,
- ♦ Zakład Ogólnobudowlany w Michorzewie – 38 zatrudnionych,
- ♦ Zakład Obróbki Drewna w Michorzewie – 52 zatrudnionych,

- ♦ Kozłowski – produkcja mat.budowlanych – w Kuślinie – 11 zatrudnionych

Ze statystyki wynika, że dzisiaj ok.900 osób znajduje zatrudnienie w lokalnych zakładach, co stanowi 29 % ludności zawodowo-czynnej. Biorąc pod uwagę tendencje, które czekają rolnictwo, istnieje duża potrzeba stworzenia dodatkowych miejsc pracy dla osób odchodzących z rolnictwa oraz pokolenia młodych absolwentów szkół. Wydaje się, że istniejące i wspomniane wyżej podmioty mają ograniczone możliwości rozwoju i spełnienia tej misji.

Przewiduje się konieczność przygotowania nowych miejsc pracy w tym sektorze (na terenie gminy) w ilości ok. 150 w perspektywie najbliższych 5 lat. W przeciwnym razie możliwe jest zwiększenie bezrobocia poza obecną (i tak dużą) liczbę **103 osób** oraz dużą migrację ludności, szczególnie najbardziej uzdolnionego młodego pokolenia, które znajdzie atrakcyjniejsze miejsca w innych lokalizacjach. To spowoduje dalszą deprecjację społeczną, ubożenie, pogorszenie stanu intelektualnego i starzenie się społeczeństwa.

Na terenie gminy dla całkowitej powierzchni 10.631 ha - użytki rolne stanowią 7.820 ha (73,6%) a lasy 1.987 ha (18,7 %).(Lasy dominują w zachodnio-południowej części). Grunty orne – o nienajwyższej jakości typowej dla regionu Wielkopolski-stanowią blisko 67%, łąki 4,6%, a sady poniżej 1%. Wskazuje to na typowy układ zaplecza dla masowej produkcji roślinnej.

Struktura wielkości gospodarstw wskazuje na duże rozdrobnienie: aż 454 gospodarstwa (73,22%) posiadają mniej niż 10 ha (z czego blisko 52% poniżej 5 ha) zajmując nieco ponad 17% powierzchni użytków. 162 gospodarstwa (26%) dysponują powierzchnią 10-50 ha, a tylko 4 są większe od 50 ha. Te wielkości wyraźnie wskazują na znaczącą dysproporcję w stosunku do rolnictwa wysokorozwiniętego i coraz bardziej zarysowujący się kryzys w konkurencyjności produkcji rolnej naszych gospodarstw.

Zaznaczyć również należy, porównując ilość gospodarstw domowych (1287) z ilością gospodarstw rolnych (620), że co druga rodzina utrzymuje się z rolnictwa, a z tej liczby 50% z gospodarstw niskowydajnych. Statystycznie więc 25 % rodzin dorabia dodatkowo poza rolnictwem lub znajduje się w słabej sytuacji dochodowej. (Tworzy to liczbę blisko 770 osób zawodowoczynnych z perspektywą potrzeby zagospodarowania zawodowego w ciągu najbliższych 10 lat).

Na terenie Gminy znajduje się kilkanaście większych gospodarstw o wyraźnie zarysowanej specjalizacji produkcji:

- ♦ hodowla trzody chlewnej – 10
- ♦ uprawa pieczarek i szparagów – 2
- ♦ hodowla drobiu i produkcja jaj – 1
- ♦ produkcja mleka - 3
- ♦ uprawa warzyw tunelowa - 2
- ♦ sadownictwo, ogrodnictwo – 3

Największym gospodarstwem rolnym o kilku specjalnościach jest Rolniczy Kombinat Spółdzielczy w Głuponiach zatrudniający około 130 pracowników.

Uwarunkowania rozwoju.

Dokonując analizy uwarunkowań rozwojowych określić należy wewnętrzne czynniki i cechy gminy oraz otoczenia o charakterze pozytywnym i negatywnym klasyfikując je w czterech podstawowych kategoriach : atut, słabość, szansa i zagrożenie.

1. Mocne strony.

- ♦ kilkanaście silnych gospodarstw o dużym areale i odpowiedniej specjalizacji produkcji.
- ♦ Stanowią one mogą filar rozwoju specjalistycznych gospodarstw, grupujących wokół siebie szereg mniejszych z ich docelową komasacją. Tutaj też mogą rozwijać się nowe działy oraz zaczątek grup producenckich.
- ♦ określone w „nowym planie zagospodarowania przestrzennego” rezerwy terenów pod budownictwo przemysłowe i mieszkaniowe
- ♦ dobrze rozwijający się zakład SMAKOSZ.
- ♦ Kolejne fazy rozwoju zakładu wskazują na chęć ciągłej rozbudowy. Stwarza to nadzieję na nie tylko wzrost zatrudnienia, ale również możliwość dodatkowych powiązań z innymi producentami. Można też wykorzystać ten zakład, jako przykład trwałego inwestowania w przemysł przetwórstwa spożywczego i w jego oparciu poszukiwać podobnych w innych branżach.
- ♦ oddziaływanie medialne i turystyczne Zespołu Pałacowego „Wąsowo” oraz Pensjonatu „Jansówka” przyciągających potencjalnych inwestorów oraz rozwijających nowy sektor gospodarczy,
- ♦ znakomity układ dworów i pałacu (z perspektywami remontów – niestety) i malowniczy układ lasów w części południowej, daje niepowtarzalną szansę rozwoju turystycznego gminy oraz w oparciu o stworzoną sieć budowę infrastruktury agroturystycznej,
- ♦ dobry układ dróg, ułatwia inwestowanie w każdej części gminy i swobodny sposób komunikacji.
- ♦ dobre zasoby ludności zawodowo czynnej, pozwalają na znalezienie zasobów dla praktycznego rozwoju średniej wielkości przedsiębiorstw gospodarczych,
- ♦ bliska odległość od granicy państwa i od centrum regionu – Poznania, stanowi wyjątkowy atut z jednej strony lokalizacji przedsięwzięć wykorzystujących to położenie na osi transportowej, oraz niekoniecznie wymagających lokalizacji w samym mieście,. Tu należy dodać też wciąż interesujący rynkowy aspekt cen ziemi w porównaniu do lokalizacji w promieniu 15 km od Poznania.
- ♦ rozwinięty układ szkół podstawowych, gimnazjów i przedszkoli, zapewnia łatwy dostęp do nich, a więc brak stresu osób dorosłych oraz potencjalną atrakcyjność dla nowego osadnictwa młodego pokolenia,
- ♦ przebieg planowanej autostrady A2 przez teren gminy, mimo braku zjazdów, lokalizuje ją w odległości 15 km od innych zjazdów. Tu też przebiegać może trasa

alternatywna do płatnej drogi. To z jednej strony może stanowić punkt zainteresowania inwestycjami wykorzystującymi łatwy dostęp do autostrady (np. centra logistyczne), z drugiej bodziec rozwoju turystycznego typu weekendowego.

2. Słabe strony.

Często ulega się pokusie niezauważania słabych punktów swego terenu, głównie dlatego, że w dyskusjach nad mankamentami lokalnej gospodarki trudno dojść do wspólnych, konstruktywnych wniosków. Jednak świadomość tych słabych stron umożliwia koncentrację na ich likwidacji:

- ♦ duże rozdrobnienie gospodarstw z tradycyjnymi gałęziami produkcji uniemożliwia wprowadzenie nowoczesnych (ale kosztownych) i konkurencyjnych branżowo specjalności.
- ♦ Brak zauważalnej tendencji do wiązania się gospodarstw w celu wspólnego inwestowania, ogranicza w znakomity sposób konkurencyjność naszych gospodarstw już w bliskiej perspektywie,
- ♦ Niski wskaźnik ludności zawodowoczynnej z wyższym wykształceniem wraz z opuszczaniem terenu gminy przez młodych dobrze wykształconych ludzi obniża możliwość inwestowania w alternatywne do rolnictwa gałęzie produkcji i niski wewnętrzny wskaźnik rozwoju przedsiębiorczości,
- ♦ Brak zasadniczych działań samorządu gminnego wspierającego działania lokalnych przedsiębiorców,
- ♦ Brak zachęt inwestycyjnych w polityce podatkowej i przestrzennej,
- ♦ Brak silnego przedsiębiorstwa – przedsięwzięcia stanowiącego „magnes” przyciągający innych inwestorów,
- ♦ Zły stan dróg lokalnych, brak sieci energetycznych na potencjalnie atrakcyjnych terenach inwestycyjnych, brak sieci kanalizacyjnych i lokalnych oczyszczalni obniża atrakcyjność inwestycyjną i rozwój nowego osadnictwa,
- ♦ Brak ekonomicznych zachęt od władz lokalnych dla nowych inwestycji i rozwoju przedsiębiorczości,
- ♦ Brak jakiegokolwiek spójnej strategii promocji gminy,
- ♦ Brak uchwalonego perspektywicznego planu zagospodarowania przestrzennego hamuje znacznie czas przygotowania inwestycji, co zasadniczo zniechęca potencjalnych inwestorów.

3. Szanse.

Łączą się one z czynnikami dyskutowanymi w części, która dotyczy mocnych stron. Aby dobrze je wykorzystać władze gminy muszą przyjąć nowy, aktywny styl działania, zaakceptować zmiany i nie bać się ryzyka.

- ♦ Zdecydowanie korzystne położenie geograficzne oraz komunikacyjne,
- ♦ Możliwość lokalizacji na terenie gminy dodatkowego zjazdu z autostrady (uaktywnić może współpracę gospodarczą w osi Opalenica-Kuślin-Lwówek).

- ♦ Wydzielenie kilku większych terenów (ponad 20 ha) pod aktywizację gospodarczą,
- ♦ Propozycje budowy na terenie gminy jednej z największych w Polsce Farmy Elektrowni Wiatrowych,,
- ♦ Duży potencjał tkwiący w młodzieży i przy dodatkowym wysokim wskaźniku ludności zawodowo czynnej, powinien umożliwić rozwój nowych przedsiębiorstw. Szczególnie interesujące będą te, które tworzą strukturalną alternatywę wobec tradycji gospodarstw rolnych.
- ♦ Największym gospodarstwem rolnym na terenie gminy jest Rolniczy Kombinat Spółdzielczy w Głuponiach. Jest ona potencjalnie najbardziej interesującym gospodarczo dużym partnerem dla Inwestora interesującego się intensywną produkcją rolną (z możliwością inwestycji w przemysł przetwórczy). Władze gminy wspólnie z Zarządem Spółdzielni mogą przyjąć spójny program wzajemnego wspomagania się w celu wyboru i wdrożenia odpowiedniej drogi przekształceń i inwestycji w Spółdzielni.
- ♦ Uaktywnienie programów unijnych wspierających rozwój obszarów wiejskich,
- ♦ Przesunięcie zainteresowania ludności miejskiej z domów rekreacyjnych na rzecz ostatecznych siedlisk w odległości powyżej 30 km od aglomeracji, w otoczeniu wiejsko-leśnym,
- ♦ Bezpieczeństwo publiczne w odróżnieniu od sytuacji w miastach i sąsiednich gminach,
- ♦ Przynależność do stowarzyszeń gminnych oraz Strategia Województwa mogą wspierać dążenia w nawiązywaniu współpracy z gminami bliźniaczymi z Europy,

4. Zagrożenia.

Zagrożenia jako przeciwieństwo możliwości, wynikają ze słabych stron gminy. Powiększanie się słabych stron niesie za sobą ogromne zagrożenie dla gospodarki gminy, zmniejszając jej szanse na odrobienie zaległości w stosunku do rozwijających się rejonów. Mogą pojawiać się całkiem nowe zagrożenia osłabiające potencjał gospodarczy. W gospodarce rynkowej konkurencja, w tym również między gminami, stanowi stałe zagrożenie.

- ♦ Ograniczony budżet Gminy i niedostatek środków inwestycyjnych,
- ♦ Zły stan dróg,
- ♦ Niestabilna i niejasna polityka Państwa wobec rolnictwa i podatkowa wobec przedsiębiorców,
- ♦ Stosunkowo niewysokie wykształcenie społeczeństwa ogranicza dostęp do naszej gminy inwestorów z najnowocześniejszymi gałęziami przemysłu i usług, co z drugiej strony przy potencjalnych inwestycjach utrzymuje tendencję niskich zarobków.
- ♦ Przywiązanie do tradycyjnych form gospodarowania i produkcji rolnej,

- ♦ Brak nowych i atrakcyjnych miejsc pracy odstrasza młodzież przed dodatkowym wysiłkiem w zdobywaniu wykształcenia, a te które się na to decydują rezygnują z mieszkania tutaj. Zatem najwyższy jakościowo odsetek społeczeństwa „odpływa”, tworząc trwałe zagrożenie dla przyszłości. Ten syndrom szukania pracy poza gminą przez większą część młodzieży kończącą edukację, stanowi jeden z najbardziej poważnych problemów gminy w perspektywie 7-10 lat.
- ♦ Przecięcie gminy autostradą może spowodować tendencje kierowania się do innych większych ośrodków (Buk i N.Tomyśl) w celach socjalnych, handlowych, usługowych i politycznych. Może też prowadzić do nierównomiernego rozwoju obu części gminy, co w rezultacie może doprowadzić nawet do podziału administracyjnego.
- ♦ Świadomość niskich budżetów gminnych „zabija” inicjatywę inwestycji własnych i strach przed długoterminowym planowaniem. To powoduje, że zarówno władze jak i społeczeństwo, bardziej zainteresowane jest codzienną egzystencją, niż aktualnymi wyrzeczeniami na rzecz budowania podstaw dla szybkiego rozwoju. Podejmowanie trudnych i ryzykownych decyzji stanowiących istotę szybkiego napędzenia koniunktury, wypierane jest przez działania zachowawcze.
- ♦ Brak inwestowania „w przyszłość” kosztem nawet części bieżących wydatków powoduje powstanie cyklu zmniejszających się relatywnie (poniżej inflacji) budżetów w kolejnych latach.

Cele strategiczne rozwoju.

Gmina Kuślin, mimo swojego wyraźnego, rolniczego charakteru, jest dość złożonym i wewnętrznie zróżnicowanym systemem społeczno – gospodarczym. Zwłaszcza ostatnie lata i proces transformacji oraz towarzyszące im globalne przemiany i ciągłe wyzwania cywilizacyjno – kulturowe, „zburzyły” dotychczasowy spokój i bezpieczeństwo, jakim charakteryzowało się państwo do roku 1989 na terenach wiejskich. W różnych dziedzinach i grupach społecznych odbywają się poszukiwania lepszych rozwiązań, których celem jest dostosowanie do wzrastających wymogów społeczno – gospodarczych, a przede wszystkim do gospodarki rynkowej. Często są to działania doraźne, krótkookresowe, bez określonej współpracy i koordynacji z innymi i kończą się one niepowodzeniem, powodując frustrację i zniechęcenie do dalszych działań, a w skrajnych przypadkach, brak środków do życia.

Etap formułowania głównych celów strategicznych to etap konkretyzacji ogólnych postulatów określonych w wizji rozwoju wiosek. Definiowanie głównych celów strategicznych to identyfikacja spraw, które mają kluczowe znaczenie z punktu widzenia rozwoju gminy.

Dlatego zakłada się główne cele rozwoju strategicznego:

1. Zapewnienie mieszkańcom możliwie najlepszego poziomu życia.

Osiąganie tego celu powinno polegać przede wszystkim na stymulowaniu wzrostu w lokalnej sferze gospodarczej, a przez to generowaniu dochodów zarówno w sektorze podmiotów, jak i w sektorze gospodarstw domowych i pośrednio – dochodów do budżetu gminy. Dobrze rozwinięta gospodarka powinna być postrzegana jako siła napędowa rozwoju we wszystkich sferach.

2. Wypracowanie pozytywnego wizerunku gminy jako nowoczesnej, dynamicznie rozwijającej się, bezpiecznej i dbającej o ekologię.

Osiąganie tego celu powinno koncentrować działania związane z poprawą infrastruktury technicznej, utrzymaniem stanu bezpieczeństwa, polepszeniem estetyki, wdrażaniem działań promocyjnych.

3. Dostosowanie potencjału, struktury i organizacji wewnętrznej gminy do nowych wyzwań i wymagań (również w perspektywie przyjęcia Polski do UE) w dłuższym horyzoncie czasowym.

Działania te skupiać się winny na poprawie funkcjonalności organów gminnych oraz inicjatywach wyzwalających współpracę społeczeństwa z jednostkami samorządowymi krajowymi i zagranicznymi.

4. Ukształtowanie zdrowego i mądrego społeczeństwa.

Osiąganie tego celu jest jednym z kluczowych elementów osiągania rozwoju w sferze społecznej. Podnoszenie świadomości, poziomu wykształcenia i kultury powinno znajdować swój wymiar w aktywnym udziale mieszkańców w życiu publicznym.

5. Zachowanie zasobów naturalnych, architektonicznych i kulturowych.

Ład przestrzenny oraz harmonia pomiędzy naturalnym krajobrazem wraz z tradycyjnym budownictwem wiejskim oraz nowymi obiektami powinna stanowić istotny wyznacznik, kształtujący rozwój inwestycyjny na terenie gminy.

Dopiero na bazie tych celów nadrzędnych podlegają konkretyzacji cele szczegółowe. Wywodzą się one z diagnozy poszczególnych dziedzin i problemów rozwojowych gminy.

Są to cele infrastrukturalne, społeczne, przestrzenne, ekologiczne i gospodarcze.

Należy się liczyć jednak z tym, że niektóre z tych celów mogą być ze sobą sprzeczne, budzić kontrowersje mieszkańców i radnych, wymaga to więc rozważnych, chociaż trudnych wyborów w imię celów nadrzędnych.

Programy rozwoju.

Opisane wcześniej cele strategiczne realizowane będą w oparciu o długoletnie programy rozwoju. Ponieważ dotyczą one dużej grupy zagadnień pogrupowane zostaną w trzy podstawowe grupy:

A – programy inwestycyjne

B – programy gospodarcze

C – programy społeczne

One zostaną podzielone na poszczególne plany i działania (w ramach grupy), a dopiero one wymuszą w określonym terminie przygotowanie szczegółowych zadań. Powyższe zostanie przedstawione w ujęciu czasowym i zbliżający się termin pozwoli uruchamiać działania funkcjonującym w danym czasie służbom gminnym.

Przedstawione programy obejmują jedynie te działania, które są inicjowane przez Gminę, ma ona na nie wpływ i uczestniczy w finansowaniu. Wszelkie inne działania na terenie gminy, które mogą odbywać się dzięki nim, albo niezależnie (np. realizowane przez administrację rządową lub osoby fizyczne) ale w sposób bezpośredni nie angażujący Gminę – nie zostały tu ujęte.

1. Programy inwestycyjne.

Obejmują działania zmierzające do poprawy infrastruktury gminnej, stanu środowiska naturalnego, sieci dróg i estetyki krajobrazu.

Lp	Nazwa programu	Termin
	WODA	
1	Doprowadzenie wody do gospodarstw bez wodociągu	2003-2005
2	Wykonanie odcinków sieci zamykających pierścieni zasilania	2005
3	Modernizacja stacji ujęć wody	2006-2011
	ŚCIEKI	
4	Realizacja gminnego programu oczyszczania ścieków.	
4.1	Rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków Kuslin- I etap	2003-2004
4.2.	j.w. II etap	2008-2009
4.3	Rozbudowa sieci kanalizacyjnej Kuślin	2004- 2005
4.4	Budowa sieci kanalizacyjnej Michorzewko	2005-2006
4.5	Budowa sieci kanalizacyjnej Głuponie	2005-2006
4.6.	Budowa sieci kanalizacyjnej II etap: Michorzewo, Chraplewo, Wąsowo	2007-2009
4.7	Budowa sieci kanalizacyjnej III etap: Trzcianka, Śliwno, Turkowo, Dąbrowa	2009-2011

Lp	Nazwa programu	Termin
4.8	Budowa przyzagrodowych oczyszczalni dla zabudowy rozproszonej (N.Dąbrowa, Chuby, Wybudowania)	2005-2009
	ODPADY	
5	Wykonanie Gminnego Programu Gospodarki Odpadami	2003
6	Realizacja rozbudowy infrastruktury składowiska poprzez wdrożenie programu rekultywacji kwatery i starego wylewiska	2004-2006
7	Likwidacja dzikich wysypisk śmieci	2004-2006
	DROGI	
8	Wykonanie projektów budowy i modernizacji dróg gminnych	2003-2004
9	Realizacja utwardzenia dróg gminnych i we współpracy ze Starostą powiatowych:	
9.1	Michorzewko - Nowa Dąbrowa-Dąbrowa-Wąsowo	2004-2005
9.2	Michorzewko-Kuślin, Wąsowo ul.Leśna 800m	2006
9.3	Chraplewo Parcele, Głuponie Parcele	2006
9.4	Michorzewo Łaz, Michorzewko-Jastrzębniki, Dąbrowa -Bukowiec	2007
9.5	Kolejne odcinki wg sołectw po realizacji sieci kanalizacji sanitarnej	2008-2011
10	Budowa chodników przy głównych drogach:	
10.1	- Kuślin	2003-2006
10.2	- Krystianowo i Michorzewo(dokończenie)	2004-2006
10.3	- Wąsowo(dokończenie)	2005
10.4	- Śliwno	2006
10.5	- Trzcianka	2006
10.6	- Głuponie	2006
10.7	- pozostałe wg wielkości wsi i natężenia komunikacyjnego	2008-2011
11	Likwidacja niebezpiecznych odcinków i skrzyżowań	
11.1	- likwidacja rowu (za posesją p.K.Bryłki)w Kuślinie	2003
11.2	- rondo w centrum Kuślina	2005
11.3	- rondo Trzcianka (remont)	2004
11.4	- skrzyżowanie w Michorzewku (Jastrz-Mich-Kuśl.)	2005
	Inne	
12	Wykonanie szczegółowych projektów rewitalizacji architektonicznej wsi (Wąsowo, Kuślin, Chraplewo, Śliwno, Michorzewo, Głuponie)	2004-2005
13	Uruchomienie programu rewitalizacji wsi	2006-2010

Lp	Nazwa programu	Termin
	CIEPŁO	
14	Wykonanie programu gazyfikacji gminy	2004
15	Wykonanie gminnego programu zasilania w ciepło	2004
16	Realizacja programu inwestycji zasilania gminy w ciepło	2007-2014

2. Programy gospodarcze.

Wynikają z tendencji i planów rozwoju gospodarczego. Obejmują te wszelkie działania, które będą mogły inicjować, wspierać i koordynować wszelkie działania zachodzące w różnych obszarach gospodarki występujących na terenie gminy.

ROLNICTWO

Duża liczba gospodarstw o małej powierzchni w bliskiej perspektywie stworzy określone kłopoty w strukturze dochodów rodzin. Już obecnie można zaobserwować wyraźne kłopoty w uzyskaniu odpowiedniego wskaźnika produktywności i zysku z osiągniętej produkcji dla gospodarstw poniżej 10 ha. Daje się też odczuć ubożenie tej części społeczeństwa. W przypadku braku wyraźnej specjalizacji, małe gospodarstwa nie zapewnią utrzymanie typowej wiejskiej rodziny na poziomie średnich dochodów miejskich. Można więc stwierdzić, że w najbliższej przyszłości należy oczekiwać coraz trudniejszej sytuacji rodzin (dodatkowa ilość ubiegających się o opiekę społeczną). Dla tej grupy rodzin (ok.900 osób) należy stworzyć alternatywę zatrudnienia poza własnym małym gospodarstwem.

Gospodarstwa 10-30 ha powinny znaleźć możliwość specjalizacji produkcji oraz wiązania się w grupy producenckie.

Należy stworzyć możliwość wzrostu gospodarstw powyżej 30 ha. Takimi bodźcami mogą być :

alternatywne miejsca pracy poza rolnictwem dla właścicieli mniejszych gospodarstw,
udostępnienie dodatkowych areałów w zamian za zatrudnienie lub dzierżawa,
powiązania producenckie.

Ta sytuacja wymagać będzie utworzenia dodatkowych miejsc pracy w nowych podmiotach wspomagających gospodarstwa. Patrząc na rolnictwo zachodnie – duże gospodarstwa skupione są na własnej produkcji i nie mają czasu na działania uzupełniające. Tu jest właśnie szansa rozwinięcia sieci usług obsługujących te gospodarstwa przykładowo zajmując się:

- ♦ zaopatrzeniem hurtowym w pasze i środki ochrony roślin,
- ♦ transportem specjalistycznym,
- ♦ utrzymaniem bazy sprzętowo-remontowej
- ♦ skupem i przedstawicielską reprezentacją handlową
- ♦ obsługą finansowo-prawną,

- ♦ obsługą doradczą w zakresie produkcji,
- ♦ obsługą weterynaryjną

Przewidzieć można, że nowo utworzone podmioty zajmujące się powyższą działalnością mogłyby zatrudnić około **50** osób.

Dalej koniecznym jest inicjowanie rozwoju dotychczasowych zakładów przetwórczych (obecnie 2-3) oraz tworzenie nowych. Wydaje się możliwe dla tak zrestrukturyzowanego rolnictwa (albo o takich perspektywach) przyciągnięcie inwestorów gotowych wybudować średniej wielkości 2-3 zakłady przetwórcze (produkcja wyrobów mięsnych, produkcja mączki ziemniaczanej lub tworzyw z tej mączki, przetwórstwo oleistych, przetwórstwo owocowe). Wydaje się również możliwe wykreowanie takich inwestorów wśród obecnych większych producentów, akcentując gminną pomoc w zakresie tworzenia pomostów finansowych.

Powyższy model zakłada konieczność tworzenia porozumień między producentami i tworzenia układu wzajemnie się wspomagającego, wykorzystującego zewnętrzne warunki pomocy, ale przede wszystkim własne możliwości kumulowania kapitału, przy stworzeniu korzystnej pomocy doradczej i promocyjnej ze strony Gminy.

Z uwagi na aktualny – rolniczy charakter gminy - problem restrukturyzacji rolnictwa (bez względu na makroreformę prowadzoną przez rząd RP) powinien być podstawowym priorytetem władz gminnych na najbliższe 10 lat.

Przekwalifikowanie się rolników, którzy zamierzają zrezygnować z pracy w rolnictwie i wykonywać inny zawód, powinno odbywać się na zasadzie dobrowolności i elastycznie w czasie.

Gmina powinna dołożyć wszelkich starań, aby w tak trudnym okresie dało się odczuć jej opiekuńczą rolę.

Wiele osób związanych z rolnictwem, szczególnie młodych powinno dołożyć wszelkich starań, aby zdobyć kwalifikacje, które pozwolą pracować im na rzecz rolnictwa (usługi). Należy dać szansę rolnikom gospodarującym na glebach słabszych na utworzenie gospodarstw agroturystycznych. Dotyczy to szczególnie terenów południowych naszej gminy lub gospodarstw na naszej gminie mających ku temu warunki lokalizacyjne. Gleby o słabej strukturze należy przeznaczyć pod zalesienie.

Większość problemów związanych z rolnictwem nie da się oddzielić od polityki państwa lecz rozsądne i skuteczne rozwiązywanie problemów związanych z przekształcaniem rolnictwa powinno przyczynić się do zwiększenia zaufania rolników w stosunku do osób, które w gminie za te przekształcenia będą odpowiadać.

PRZEMYSŁ

Normy europejskie wskazują na koegzystencję sektora rolniczego z przemysłowym i usługowym. Docelowo w gminach podobnych, układ zatrudnienia ludności przedstawia się następująco: rolnictwo – 25-40%, przemysł- 30-45%, usługi 20-45%. Nie trzeba dodawać, że finansowanie budżetu gminy, jest najbardziej efektywne z sektora przemysłowego i usług. Intencją władz gminnych powinna być szczególna koncentracja na stworzeniu warunków trwałego rozwoju tych sektorów.

Gmina Kuślin posiada szereg atutów dla rozwoju istniejących i tworzenia nowych zakładów. Wymienić należałoby:

- ♦ silne zaplecze produkcji zwierzęcej (trzoda chlewna),
- ♦ przebieg przez teren autostrady A2, położenie w strefie 15 km (atrakcyjnego inwestycyjnie) od zjazdów,
- ♦ dobry układ drogowy,
- ♦ potencjalnie duża powierzchnia obszarów o przeznaczeniu aktywizacji gospodarczej w nowym Planie Zagospodarowania Przestrzennego,
- ♦ dobra struktura wiekowa ludności zawodowo-czynnej,

Biorąc pod uwagę powyższe mocne strony można wskazać główne kierunki perspektywnego rozwoju omawianego sektora.

- ♦ Wydaje się, że długofalowe plany rozwoju firmy SMAKOSZ są bardzo realne wobec już realizowanych nowych inwestycji,
- ♦ budowa zakładu przetwarzającego rzepak na olej napędowy – na bazie istniejących gorzelni lub nowa inwestycja,
- ♦ siłownia wiatrowa – poszerzenie o większy teren jak ten, który istnieje pod tą inwestycję – Głuponie,
- ♦ współdziałanie z właścicielem terenu w Dąbrowie (pod Zakład Unieszkodliwiania Odpadów) w znalezieniu rozwiązania dla lokalizacji na tym terenie inwestycji gospodarczych nie budzących kontrowersji społecznych
- ♦ mieszalnia pasz – wytwórnia premiksów i koncentratów paszowych
- ♦ utworzenie zakładu przechowalniczego i konfekcjonującego warzywa ,
- ♦ na bazie zakładów przetwarzających drewno – Chraplewo, Michorzewo i wikliny – rękodzieło artystyczne,
- ♦ docelowo możliwe byłoby utworzenie strefy aktywizacji gospodarczej w rejonie trójkąta wsi Michorzewko, Kuślin, Dąbrowa.
- ♦ Zaplecze hodowlane lokalnych gospodarstw wskazuje na możliwość lokalizacji jeszcze jednego zakładu o wysokiej technologii produkcji, wykorzystującej też ewentualnie hodowlę drobiu. Intencją powinno być znalezienie możliwości inwestycji o potencjale zatrudnienia 30-50
- ♦ Zasoby leśne, bliskość tartaku, istnienie jednego już zakładu AS-KOR wykorzystującego materiał drzewny, wskazuje na możliwość rozszerzenia jego potencjału lub budowy zakładu galanterii drewnianej, meblowego lub akcesoriów budowlanych.
- ♦ Koniecznym powinno być przygotowanie lokalizacji dla potencjalnych Centrów Logistyczno-Magazynowych, które powinny powstać w lokalizacji przyszłej autostrady.

HANDEL

W Polsce jest to gałąź gospodarki, która rozwinęła się najszybciej według wzorców wolnorynkowych, bez konieczności dodatkowego wsparcia i zewnętrznej ingerencji. Również Gmina Kuślin dostrzega ten mechanizm. Właściwie w każdej z wiosek istnieje podstawowa infrastruktura w tym zakresie, a w Kuślinie i kilku innych dodatkowe placówki właściwie wypełniające potrzeby.

Obserwacja tego sektora wskazuje na ilościowe nasycenie i właściwie brak miejsca dla nowych. Prawdopodobne jest, że powiększać i zmieniać się będą istniejące, a nowe powstaną w warunkach dużej konkurencji. Bliskość większych ośrodków miejskich powoduje iż z lokalnej sieci korzysta się w ograniczonym zakresie. Również doświadczenia zachodnie wskazują iż na poziomie wiejskim funkcjonuje sieć handlowa zabezpieczająca podstawowe potrzeby, a nie rozwija się sieć dużych obiektów oferujących bardzo szeroką gamę artykułów.

Z punktu widzenia długofalowych planów rozwoju Gminy, działalność handlowa winna rozwijać się wzdłuż nowowyprowadzonej autostrady. Istnieje również zapotrzebowanie na nowe placówki handlowe związane z obsługą produkcji rolnej.

Branża ta zatem powinna rozwijać się jedynie zgodnie z decyzjami gospodarczymi właścicieli i warunkach konkurencyjnej działalności bez konieczności wspierania nadmiernego rozwoju.

TURYSTYKA

Ta dziedzina gospodarcza w wielu rejonach Polski staje się coraz bardziej atrakcyjną w sensie lokalnego rozwoju. Jeszcze kilka lat temu nie prowadzono na terenie gminy w ogóle takiej działalności, stąd trudno było prognozować cokolwiek. Jednak ciągły rozwój dwóch obiektów specjalizujących się w turystyce, stałe ich obciążenie, coraz większa ilość osób z różnych terenów kraju i zagranicy spędzających tu swój wolny czas, pozwala wnioskować o atrakcyjności naszych terenów. Na kanwie tych doświadczeń oraz prognoz dla tej branży zaproponowano poniżej bardziej kompleksowy program podzielony na szereg mniejszych projektów.

Program złożony jest z komponentów, umożliwiających niezależną elastyczną realizację, niemniej tworzących spójną całość. Jest on też tak przygotowany, że może być wciąż w czasie rozwijany. Program posiada swoją nazwę własną – **Tereny Aktywnego Wypoczynku (TAW) – Kuślin**.

Założenia.

- ♦ Program zakłada stworzenie na terenie całej Gminy sieci wzajemnie powiązanych obiektów, które umożliwią aktywne spędzenie czasu stacjonarne lub ruchliwe (poprzez zmiany miejsca i przemieszczanie). Należy to sobie wyobrazić jak planszę gry – miejsca postoju są powiązane szlakami. Można w danym miejscu spędzić cały pobyt (jeden dzień lub weekend) a można też zmieniać kolejne miejsca, wciąż uatrakcyjniając pobyt.
- ♦ Tworzenie programu jest oparte na grupie aktywnych twórców-liderów którzy opracowują szczegóły każdego komponentu. Dobór liderów jest oddolny (poza strukturą Urzędu Gminy), a umożliwia docelowo z tej grupy stworzenie **Centrum**

Rozwoju i Informacji – jako trwałego ośrodka doradztwa i pomocy, świadczącego usługi zarówno dla lokalnych nowopowstałych podmiotów związanych z projektem – jak również dla odbiorców programu. To ma też być ośrodek odpowiedzialny za marketing Projektu.

Zakres.

Projekt przewiduje następujące rodzaje aktywności :

- ♦ turystyka piesza -sieć specjalnych szlaków turystycznych o różnej skali trudności i walorach krajoznawczych,
- ♦ turystyka konna – j.w.
- ♦ turystyka rowerowa – konwencjonalna i górską
- ♦ survival (oraz paintball)
- ♦ gry zespołowe (na bazie boisk sportowych)
- ♦ tenis ziemny
- ♦ pływanie (w układzie basenów odkrytych)
- ♦ golf (minigolf i szkołka)

Dla każdego rodzaju aktywności stworzony zostanie specjalny układ tras, szlaków i miejsc odpoczynku oraz noclegów. W otoczeniu wykorzystana zostanie baza gastronomiczna i nowe punkty małej gastronomii uruchamiane okresowo lub okazjonalnie.

W celu realizacji powyższych aktywności Projekt został podzielony na kolejne komponenty, które będą sukcesywnie rozwijane jako niezależne podprojekty. Ich kolejne uruchamianie uzależnione będzie od źródła i pozyskanych Funduszy.

W dalszej części zostaną krótko opisane następujące komponenty (podprojekty):

- ♦ Centrum Rozwoju i Informacji
- ♦ Szlaki Turystyki
- ♦ Ośrodek Sportu Jeździeckiego
- ♦ Ośrodek Sportów Ekstremalnych
- ♦ Zespół Obiektów Gier Zespołowych
- ♦ Zespół Placów Zabaw
- ♦ Wielkopolska Wioska Tradycyjna
- ♦ Kompleks Basenowy
- ♦ Baza Agroturystyczna

Założeniem Projektu jest aby z każdego komponentu docelowo powstał jeden (lub kilka) podmiot gospodarczy.

Centrum Rozwoju i Informacji.

Jest to pierwsze ciało, które szczegółowo przygotowywać będzie opis i zajmie się przygotowaniem do wdrożenia każdego komponentu. Będzie to swoisty Komitet Sterujący, ale też ośrodek kształtowania Liderów dla każdego komponentu. Tu też będzie kreowana polityka marketingowa całego Projektu a potem usługowo dla wszystkich podmiotów. Przy powodzeniu Projektu, będzie świadczyć usługę doradztwa dla innych podobnych przedsięwzięć w Polsce. Również tutaj ma powstać małe lokalne biuro turystyczne, organizujące imprezy pobytowe w Gminie, itd.

Szlaki Turystyki.

Zadaniem będzie, w porozumieniu z Powiatem, Gminą, Lasami, wytyczenie układu szlaków (bardzo gęsto) dla każdego celu turystycznego. Zgodnie z wymogami mają powstać interesujące szlaki : piesze, joggingu (wraz ze ścieżkami zdrowia), konne, rowerowe. Oprócz tego mają być zbudowane specjalne trasy crossowe o zamkniętym przebiegu.

Z uwagi na duży zakres (kilometrowy) będzie to zespół prac rozłożony w czasie. Odcinki będą kolejno oddawane, a ich dalsza rozbudowa będzie się odbywała już przy eksploatacji poprzednich. Oczywiście celem jest jak najmniejsza ingerencja w przyrodę, a zatem wykorzystanie istniejących dróg i duktów. Też trasy crossowe mają być przyjazne aktualnej sytuacji przyrodniczej.

Układ szlaków ma objąć teren całej Gminy i nawiązywać do innych szlaków turystycznych powiatowych i wojewódzkich. Ma powiązywać wszystkie osobliwości (dworki, pałace, pomniki przyrody, nowe centra sportów).

Ośrodek Sportu Jeździeckiego.

Na terenie Gminy funkcjonuje kilka stajni, które zamierza powiązać się funkcjonalnie, tak aby stworzyły spójną ofertę. Dodatkowo w jednym miejscu utworzony zostanie specjalny ośrodek z Parkurem i wytyczoną trasą dla crossu. Oprócz tego miejsce dla sportowego ujeżdżania. Obiekt wyposażony zostanie w niezbędną infrastrukturę – tak aby można tu było oprócz zajęć indywidualnych rozgrywać przynajmniej zawody amatorskie.

Ośrodek Sportów Ekstremalnych.

Wobec wzrastającego zapotrzebowania na ten rodzaj spędzania czasu, przewiduje się utworzenie specjalnego ośrodka. Planuje się zbudowania specjalnego toru dla :

- ♦ survival,
- ♦ paintball

wykorzystującego naturalne przeszkody terenowe. W porozumieniu z lasami, wydaje się na ten cel korzystne poprowadzenia tras przez lasy w trójkącie :Chraplewo-leśniczówka Wąsowo-pałac Wąsowo. Naturalne ukształtowanie terenu, mało niebezpieczne bagienka i stawy, zróżnicowanie drzewostanu sprzyjać będzie temu rodzaju sportu.

Zespół Obiektów Gier Zespołowych.

Oprócz zorganizowanych grup turystycznych korzystających z obiektów wspomnianych wcześniej przewiduje się przyciągnięcie osób, które preferują tradycyjne sporty. Planuje się zatem specjalne remonty i uzupełnienie istniejących obiektów sportowych, które będą mogły być wykorzystywane do celów szerokiej aktywności. Obiekty przewidziane do wykorzystania:

- ♦ zespół boisk w Trzciance – uzupełniony o kort tenisowy i boisko do baseballa, tor dla rolek i rowerów
- ♦ zespół boisk w Kuślinie, uzupełnione o tor rolkowy

Idealną sytuacją byłaby możliwość włączenia do tego samego organizmu gospodarczego, kolejnego – **Zespołu Placów Zabaw**. Wtedy dodatkowo należałoby wybudować i uzupełnić place zabaw dla dzieci w :Kuślinie, Trzciance, Wąsowie, Michorzewie.

Wielkopolska Wioska Tradycyjna.

Jako dodatkowa atrakcja turystyczna ma zostać wybudowana wioska z bali drewnianych. Ma się to oprzeć o naturalny materiał i w oparciu o średniowieczne wzorce. Obejmować ma tylko kilka budynków, w których można będzie zorganizować okolicznościowe wystawy i imprezy. Nie ma być ona w założeniu wyposażona w elektryczność i inne media. Jedynie w niezbędną infrastrukturę sanitarną. Wioska ma być budowana w sposób tradycyjny, a więc bez dużych nakładów inwestycyjnych. Ma stanowić ciekawostkę etnograficzną.

Kompleks Basenowy.

Niedostatkim Gminy pod względem wypoczynkowym jest brak akwenu wodnego. Jako projekt docelowy (może zbyt trudny i kosztowny) planuje się wybudować kompleks basenów otwartych, użytkowanych w sezonie letnim. Powinny mieć podstawowe funkcje zabawowo-sportowe. Obiekty te mogą powstać w Michorzewie, gdyż już tu jeden obiekt taki powstał, i poprzez rozszerzenie skali mógłby funkcjonować jako zwarta całość, poszerzając ofertę istniejącego podmiotu gospodarczego.

Baza Agroturystyczna.

Celem powodzenia projektu jest uaktywnienie gospodarstw rolnych w przekształcenie się w gospodarstwa agroturystyczne oferujące zróżnicowaną bazę noclegową. Ważne jest aby Centrum prowadziło tak swoje prace aby w okresie 2-3 lat osiągnąć w różnych gospodarstwach do 100 miejsc noclegowych, poza obiektem pałacowym w Wąsowie. Wtedy z pewnością przy powodzeniu Projektu, sama gmina zapewni trwały pobyt turystów. Przyjmując dla Gospodarstwa średnio 5-8 miejsc – należałoby uaktywnić i dostosować ok.15-20 gospodarstw. Wobec dzisiaj funkcjonujących 2-óch (Magdalenka, Jansówka) jest to ważne zadanie.

Lp	Nazwa programu	Termin
	Rolnictwo	
1	Opracowanie Gminnego Programu Wspierania Rolnictwa	2004
2	Powołanie Gminnego Koordynatora ds. Programów Rolnych	2003
3	Przygotowanie programu wspierania grup producenckich i marketingowych.	2004
4	Przygotowanie i realizacja programu podnoszenia kwalifikacji zawodowych rolników	2004-2006
5	Integracja producentów rzepaku i współpraca z Zakładami Produkcji Biopaliw (wskazanie lokalizacyjne dla jednego na terenie gminy)	2003
6	Promocja rękodziela wśród lokalnych rolników jako dodatkowego źródła dochodu	2004-2005
	Przemysł	
7	Powołanie stanowiska(lub uzupełnienie) Pełnomocnika ds. Promocji i Informacji Gospodarczej w Urzędzie Gminy	2003
8	Przygotowanie profesjonalnego Prospektu Terenów Inwestycyjnych oraz Kart Promocji Gospodarczej	2003
9	Przygotowanie oferty inwestycyjno-kooperacyjnej miejscowych podmiotów gospodarczych	2004
10	Wykonanie aktywnej strony internetowej Gminy	2003
11	Uchwalenie Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego	2003
12	Ustanowienie ramowych „zachęt” inwestycyjnych dla potencjalnych inwestorów	2003
13	Ustalenie zasad współpracy promocyjnej i inwestycyjnej z sąsiednimi Gminami i Starostwem	2003
14	Uruchomienie Gminnego Inkubatora Przedsiębiorczości	2004-2005
15	Wdrożenie Programu Wspierającego Likwidację Bezrobocia – Kusliński Rynek Pracy	2003-2004
	Utworzenie Gminnego Funduszu Poręczeniowego dla lokalnych podmiotów	2005
	Turystyka	
16	Opracowanie Turystycznego Przewodnika Gminy	2004
17	Powołanie Centrum Informacji Turystycznej	2005
18	Uruchomienie programu „Szlaki Turystyki”	2004-2008
19	Realizacja obiektów gier zespołowych	2006-2009
20	Inicjatywa budowy „Wioski Tradycyjnej”	2007
21	Budowa Kompleksu Basenowego	2008-2009

Lp	Nazwa programu	Termin
22	Realizacja Programu Wsparcia Rozbudowy Bazy Agroturystycznej	2004-2009

3. Programy społeczne.

Rozwój gminy niewątpliwie opiera się w głównej mierze na realizacji wcześniej wymienionych zamierzeń. Jednak nie można zapominać o aspektach życia mieszkańców z nimi nie związanych bezpośrednio, aczkolwiek istotnych dla standardów tego życia. Dotyczy to w głównej mierze dziedzin związanych z oświatą i kulturą.

Intensywny rozwój cywilizacyjny, ale jednocześnie obniżenie rozwoju demograficznego, powoduje określone trudności w wyrównaniu szans społeczności wiejskich zdobywania wiedzy. Zapoczątkowana w 2000 roku tzw. „reforma oświatowa” w gminie, podyktowana była głównie względami ekonomicznymi i nastawiona była na osiąganie tutaj oszczędności. W długiej perspektywie należałoby się skupić na realizacji również innych celów, jak np.: ustalenie perspektywicznych kierunków kształcenia zgodnych z postępem cywilizacyjnym opartym o nowe technologie, dotarcie z edukacją zabawową do najmłodszego pokolenia, wykorzystanie internetu i otoczenia wirtualnego.

Z uwagi na dominujący udział środków finansowych w budżecie gminnym związanych bezpośrednio z oświatą, oraz wymienionym wyżej wyzwaniom należy stworzyć nowoczesny system zarządzania tą sferą przygotowaną do włączenia się w programy ogólnopolskie i europejskie.

Obserwowany (szczególnie w ostatnich latach) wzrost aktywności kulturalnej społeczności, dobrze wykorzystywany przez GOK należy rozszerzyć. Wymienione wcześniej imprezy kulturalne powinny na trwale wejść do kalendarza gminnego, powiatowego i wojewódzkiego. One też wspierać będą atrakcyjność turystyczną gminy. Jednocześnie takie właśnie działania integrują społeczność, wskazując jednocześnie jej wyznaczniki i pozwalają kultywować tradycje.

Mimo coraz powszechniejszego dostępu do internetu nadal książka i czasopismo jest najlepszym źródłem obcowania z literaturą fachową i popularną. Wspierać należy zatem działania związane z utrzymaniem Gminnej Biblioteki, nawet zadbać o jej rozwój, doposażając w nowoczesne systemy (komputery, końcówki internetowe) umożliwiające dostęp do zasobów zbiorów innych bibliotek.

Lp	Nazwa programu	Termin
1	Opracowanie docelowego programu restrukturyzacji sieci oświaty (wraz z systemem zarządzania)	2004
2	Opracowanie programu opieki przedszkolnej.	2004
3	Przygotowanie porozumienia z Powiatem dotyczącego kierunków kształcenia na poziomie szkół ponadgimnazjalnych	2004
4	Docelowe wyposażenie szkół w nowoczesny sprzęt informatyczny	2006-2008
5	Zagospodarowanie otoczenia boiskowego i wspomagającego zespołów szkolnych	2004-2007

6	Opracowanie i promocja gminnego programu imprez kulturalnych	2003-2004
7	Odtworzenie działalności Kół Gospodyń Wiejskich	2004
8	Wydanie książki dotyczącej biografii Gminy Kuślin	
9	Utworzenie i utrzymanie amatorskich grup teatralnych	2004-2005
10	Wyposażenie GOK w profesjonalny sprzęt nagłaśniający	2004
11	Budowa gminnego placu amfiteatralnego	2005-2006
12	Doposażenie Gminnej Biblioteki Publicznej	2006

Zadania na najbliższy okres

Lp	Nazwa programu	Termin
	WODA	
1	Doprowadzenie wody do gospodarstw bez wodociągu	2003-2005
	ŚCIEKI	
5.1	Rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków Kuślin- I etap	2003-2004
	ODPADY	
6	Wykonanie Gminnego Programu Gospodarki Odpadami	2003
	Rolnictwo	
2	Powołanie Gminnego Koordynatora ds. Programów Rolnych	2003
5	Integracja producentów rzepaku i współpraca z Zakładami Produkcji Biopaliw (wskazanie lokalizacyjne dla jednego na terenie gminy)	2003
	Przemysł	
7	Powołanie stanowiska(lub uzupełnienie) Pełnomocnika ds.Promocji i Informacji Gospodarczej w Urzędzie Gminy	2003
8	Przygotowanie profesjonalnego Prospektu Terenów Inwestycyjnych oraz Kart Promocji Gospodarczej	2003
10	Wykonanie aktywnej strony internetowej Gminy	2003
11	Uchwalenie Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego	2003
12	Ustanowienie ramowych „zachęt” inwestycyjnych dla potencjalnych inwestorów	2003
13	Ustalenie zasad współpracy promocyjnej i inwestycyjnej z sąsiednimi Gminami i Starostwem	2003
	Programy społeczne	
6	Opracowanie i promocja gminnego programu imprez kulturalnych	2003-2004

Zadania od 2004

Lp	Nazwa programu	Termin
	ŚCIEKI	
5.3	Rozbudowa sieci kanalizacyjnej Kuślin	2004
	ODPADY	
7	Realizacja rozbudowy infrastruktury składowiska poprzez wdrożenie programu rekultywacji kwatery i starego wylewiska	2004-2006
	DROGI	
9	Wykonanie projektów budowy i modernizacji dróg gminnych	2003-2004

Lp	Nazwa programu	Termin
10.1	Michorzewko - Nowa Dąbrowa-Wąsowo ul. Leśna	2004-2005
11.1	- Kuślin chodniki, Krystianowo – kanalizacja rowu	2004
11.2	- Michorzewo(dokończenie chodników)	2004
12.1	- likwidacja rowu (za posesją p.K.Bryłki)w Kuślinie	2004
12.4	- rondo Trzcianka (remont)	2004
	Inne	
14	Wykonanie szczegółowych projektów rewitalizacji architektonicznej wsi (Wąsowo, Kuślin, Chraplewo, Śliwno, Michorzewo, Głuponie)	2004-2005
	CIEPŁO	
15	Wykonanie gminnego programu zasilania w ciepło	2004
	Rolnictwo	
1	Opracowanie Gminnego Programu Wspierania Rolnictwa	2004
3	Przygotowanie programu wspierania grup producenckich i marketingowych.	2004
6	Promocja rękodzieła wśród lokalnych rolników jako dodatkowego źródła dochodu	2004-2005
	Przemysł	
9	Przygotowanie oferty inwestycyjno-kooperacyjnej miejscowych podmiotów gospodarczych	2004
	Turystyka	
16	Opracowanie Turystycznego Przewodnika Gminy	2004
Programy społeczne		
1	Opracowanie docelowego programu restrukturyzacji sieci oświaty (wraz z systemem zarządzania)	2004
2	Opracowanie programu opieki przedszkolnej.	2004
3	Przygotowanie porozumienia z Powiatem dotyczącego kierunków kształcenia na poziomie szkół ponadgimnazjalnych	2004
7	Odtworzenie działalności Kół Gospodyń Wiejskich	2004
9	Wyposażenie GOK w profesjonalny sprzęt nagłaśniający	2004

Planowanie budżetowe.

Ogólna kwota wszystkich środków przeznaczonych w danym roku budżetowym na finansowanie inwestycji określona jest jako budżet inwestycyjny – w odróżnieniu od pozostałej części budżetu Gminy, którą określa się jako budżet operacyjny. Tego typu ujęcie całości budżetowych środków finansowych (odmienne od tradycyjnej systematyki dochodów i wydatków w podziałach klasyfikacji budżetowej) jest niezbędne ze względu na potrzebę dokonywania oszacowań kosztów świadczenia bieżących usług komunalnych oraz określenia wielkości kwot, które mogą być przeznaczone w poszczególnych latach na finansowanie inwestycji.

Wyodrębnienie w budżecie Gminy dwóch podstawowych zbiorów środków finansowych (budżetu operacyjnego i budżetu inwestycyjnego) pozwala na racjonalizację wydatków, umożliwia prowadzenie bieżących analiz finansowych oraz przewidywanie przyszłych dochodów i wydatków Gminy.

Ocena sprawności funkcjonowania budżetu Gminy oraz prognozowanie dochodów i wydatków budżetowych jest jednym z podstawowych elementów racjonalnego zarządzania finansami Gminy. Celem prowadzonych analiz finansowych powinno być tworzenie podstaw do :

- ♦ opracowania wieloletnich planów budżetowych,
- ♦ opracowania wieloletnich programów inwestycyjnych,
- ♦ określenia źródeł i zasad finansowania jednostkowych projektów inwestycyjnych,
- ♦ tworzenia instrumentów zarządzania długami,
- ♦ określenie zasad długoterminowego finansowania działalności komunalnej,

Prowadzenie bieżących analiz finansowych znacznie zwiększa szansę Gminy w ubieganiu się o pozabudżetowe źródła finansowania gminnych projektów inwestycyjnych.

Promocja.

Promocja służy gminom najczęściej do przyciągnięcia większej liczby turystów lub spowodowania zainteresowania inwestorów z zewnątrz. Ma to przyczynić się do powstania nowych firm lub rozwoju istniejących. Taka promocja skierowana jest głównie na zewnątrz gminy.

Promocja może też być częściowo skierowana do wewnątrz, powodując m.in. w społeczności lokalnej wzrost poczucia własnej tożsamości oraz dumy z miejscowego dorobku historycznego i kulturowego.

Po zdefiniowaniu potencjalnych inwestorów należy się zastanowić, jak wytworzyć w nich świadomość, że gmina odpowiada ich potrzebom i oczekiwaniom oraz jak spowodować umieszczenie naszej gminy na liście miejsc, które potencjalni inwestorzy będą brać pod uwagę układając swoje plany. Można to osiągnąć wieloma metodami, ale poniżej przedstawiono te, które mogą być przydatne i możliwe dla gminy Kuślin:

- ♦ materiały promocyjne – opracowana osobno dla każdego sektora odbiorców : plany gminy, ilustrowane broszury i foldery, kartki pocztowe, pisma firmowe, książki i monografie,
- ♦ gadzety promocyjne – znaczki, pamiątki, upominki z herbem lub innym symbolem, kalendarze,
- ♦ umieszczenie nazwy i herbu gminy na produktach miejscowych firm cieszących się dużą popularnością na rynku,
- ♦ umieszczenie loga gminy i informacji o niej w materiałach powiatowych i wojewódzkich,
- ♦ identyfikacja Gminy na wszystkich drogach przecinających granice gminy,
- ♦ kontakt i informowanie bieżące mediów o zadaniach, sukcesach i też porażkach,
- ♦ reklama każdego nowego przedsięwzięcia- od bardzo dużych inwestycji do małych inicjatyw,
- ♦ organizacja imprez o charakterze ponadlokalnym,
- ♦ porozumienia o promocji z wpływowymi osobami i zespołami artystycznymi,
- ♦ obecność aktywna na wystawach, targach, konferencjach i innych podobnych wydarzeniach, w których uczestniczyć mogą potencjalni inwestorzy,
- ♦ nawiązanie kontaktu z Wielkopolską Izbą Przemysłowo-Handlową,
- ♦ udział w Stowarzyszeniu Gmin Wiejskich oraz Gmin i Powiatów Wielkopolski,
- ♦ kontakt z Państwową Agencją Inwestycji Zagranicznych i Agencją Rozwoju Komunalnego,
- ♦ ogłoszenie w katalogu gmin lub firm,
- ♦ współdziałanie promocyjne z gminami sąsiednimi, szczególnie z Nowym Tomysłem, aby przejąć część ich kontaktów niewykorzystywanych,
- ♦ współpraca z podobnymi gminami wiejskimi w Polsce,

Monitorowanie i aktualizacja strategii rozwoju.

Szczególnie ważny element wdrażania strategii rozwoju gminy to umiejętne określenie sprawnego systemu kontroli i monitorowania realizacji strategicznych programów. Podstawowym zadaniem tego systemu jest dostarczanie bieżących informacji o tym, czy strategiczne cele rozwoju są osiąmane i w jakim stopniu. System kontroli realizacji programów powinien być wielopoziomowy, tzn. dostarczać szczegółowych informacji o stopniu zaawansowania realizacji poszczególnych programów gospodarczych, a także uogólnionych i zobiektywizowanych informacji o przebiegu całego procesu wdrażania strategii rozwoju. Informacje takie powinny być następnie wykorzystywane do weryfikacji i aktualizacji strategicznych planów rozwoju.

Określenie efektywnego systemu kontroli wymaga starannej koordynacji współpracy wszystkich osób i jednostek organizacyjnych zaangażowanych we wdrażanie strategii, sprawnych systemów gromadzenia i analiz informacji oraz odpowiedniego rozłożenia uprawnień decyzyjnych. Weryfikacja strategicznych planów rozwoju powinna następować w cyklu rocznym.